

Iki çatrykdaky öý / satiriki hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Iki çatrykdaky öý / satiriki hekaýa IKI ÇATRYKDAKY ÖÝ

Bu waka täze öýe göçüp gelen günümüziziň ertesi bolupdy. Sagymyzda goňşymyzyň öýi gös-göni köçä çykýardy. Ana şol öýüň äpişgesinden bir garryja adam kellesini çykaryp:

– Wah, inim bu öýi kireýine almaly däl ekeniňiz – diýdi.

Bu söze meniň gaty gaharym geldi, bar keýpime sogan dograldy:

– Adam täze göçüp gelende, şu çaka çenli: «Ýurt garşy alsyn!» diýlerdi welin, siziň munyñyz nähili boldy? O näme üçin bu ýere gelmeli däl ekenik? Heý, goňşa-da beýle-beýle söz aýdylarmy, agam? – diýdim.

– Meniňk-ä, häki bir duýdurmak, inim – diýip, ol göwni bir ýaly jogap berdi. – Şu öýe ýygy-ýygydan ogrular gelýär, şony aýdaýaýyn diýdim. Eger gaty görýän bolsaň, aýtmadygym hasap edäý.

– Ogrular şu ýere gelip, beýleki öylere gelenoklarmy?

Gaharyma nätjegimi bilemokdyn, içim ýanýardy. Çilim çekesim geldi, onsoň bakgalçynyň dükanyna tarap yöneldim. Bu dükan edil biziň jaýymyzyň burçunda ýerleşýärde.

– Şeýle bir sypaýylyksyz adamlar bar welin, näme diýip, näme aýtjagyňam biler ýaly däl! – diýip, bakgalça ýürek nalamy beýan etdim.

– Ýeri, näme boldy, dost? – diýip, ol meniň derdimi bölüşmäge kaýyl bolup aýtdy.

– Aý, duldegşir bir garry goňşym bar. Doga samsyk adam öýdýän. Yaňy geçip barýakam, sen ýok, men ýok yzymdan gygyryp: «Ýagşy ýigit, seniň şol göçüp gelen öýüň ogrularyň mesgenidir. Bu ýerik göçüp gelmedik bolsaň gowy bolardy» diýdi.

– Nämescini gaty gördüň, ol dogrusyny aýdypdyr – diýip bakgalçy hem ýaňky garrynyň sözünü tassyklady. – Dogrudanam şol öýe gelmedik bolsaň gowy bolardy. Şol öýden wagtal-wagtal ogrular

habar tutup durýarlar.

Şundan soñ ýeke sözem diýmän, onuñ ýanyndan gaýtdym.

Uzyn gün keýpim bolmady. Ağşam çep tarapymyzda ýasaýan adamlar bize myhmançylyga geldiler. Ýarygijeler uçurlary, dagaşmakçy bolanlarynda, goňşym dile geldi-bile geldi diýen ýaly edip:

– Öýüň kemi ýok, allanäme jaý, ýöne bir ýerjagazy bar: kä ýarym bu ýere ogrularyň geläýmegi bar-da – diýdi.

Gijäniň bir wagty bolandoň, hemem bu sözleriň edil bosagada aýdylandygy üçin men:

– O näme üçin olar size girmän, ala-böle bu öye gelýärler? – diýip, soramaga het edip bilmedim.

Aýalym meniň ynjalykdan gaçanymy duýup:

– Añdyňmy goňşulalaryň niýetini? – diýdi. – Olar her hili ýol bilen bizi şu öýden kowjak bolýarlar. Ogry diýdiler, jümri diýdiler, bizi gorkuzyp, suwalla gaçyp gider ýaly etjek bolýarlar. Düşündiňmi indi? Kärende bahasy arzan bolany üçin, ýa özleri aljak bolýarlar, ýa garyndaşlarynyň birini göçürip getirjek bolýarlar. Olaryň tutan guşuny men birwagt ütüp iýdim.

Muny aňmasyna aňdym, aňyrsyna-da geçdim, ýöne, her näme diýseňem, uzynly gün gözüme çiš kakylan ýaly boldy. Ukláýsaň dagy nädersiň. Edil gelmeli ogry bilen öňünden dilleşen ýaly şo-ol onum gelerine garaşdym ýatdym. Şeýdip ýatyşyma ahyry ymyzganypdyryn. Bir şygyrda oýandym. Ýassygymyň aşagynda goýan pistoletimi garbap alyp:

– Gymyldama! Gymyldadygyň atýan! – diýip, garaňkynyň içinde bogazyma sygdyggymdan gygyrdym.

Şunça sermensem, hiç çyraň ýakylyp-söndürilýän iligini tapmadym. Sebäbi ýaňy göçüp gelen adam özüňe belli, nämäň nirdeliginı bir bada bilip bolýarmy? Iki-baka urundym. Diwarlary sermeläp çykdym. Şol barmaşa-da büdredim welin, ala şakyrdy bolup bir zat gaýtdy. Ogry zalym, aýagyma kakandyr öýdüp, tas ähli okumy onuñ garnydyr-da diýip boşadypdym. Ýöne ýykylamda, pistoletimi elimden gaçyrdym, şunça gözlesemem tapyp bilmedim.

Garaňkyň içinde biri:

– Ha-ha-ha! – edip bir güldi welin, deýýusda utanç-haýa-da

ýok. Men nädendirin öýdýäñiz? Gorkymdan ýaňa saçlarym dim-dik boldy. Onda-da ýüregi bire baglap:

– Äý, deýýus! Saňa diýýän, ýa bu taýda dedektiw filmi surata düşürüyüñizmi? Näme işleýärsiñiz? Erkek bolsaň, çyk, güýç synanyşaly, mahluk diýsäni! – diýip, bogazyma sygdyggymdan gygyrdym.

– Siz, görýän welin, çyraň ýakylýan ýerini gözlediñiz öýdýän, dogrumy? Edil gapym sag ýüzündedir. Bu öye täze göçüp gelen adamlaryň hemmesi ilki şony tapman kösenýärler – diýip, garaňkyň içinde biri maslahat berdi.

– Elime düşäýseň, näme iş etjegimi bilýärmiň, nejis diýse! – diýip, men hasam beter gygyrdym.

Garaňkylykdan nätanyş ses ýene maňa jogap berdi:

– Aý, agam jan, nätjegiňi men näbileýin. Ýone rugsat etseň, cyrany ýakyp berip, kömek edeýin saňa.

Ol şeýle diýdi-de, şyrkyldadyp cyrany ýakdy. Jaýyň içi gündizlik boldy. Görüp otursam, men ýykylyp, asyl stoluň aşagynda ýatan ekenim, aýalym bolsa krowatyň aşagynda mekan tutupdyr.

Öňümde äpet bir pyýada durdy. Boýy iki esse dagy menden uzyndy. Turaýamda-da, elbetde, ony gorkuzyp bilmejegime baba-bat düşündim.

Şoňa görä-de ýatan ýerimden bogazyma salybrak:

– Kim borsuň? – diýip, haýbatly soradym.

– Ogry.

– Diňle, aldaýjaksyň welin, arkaýyn bol, aldatman. Sendenem bir ogry bormy. Gorkuzypjyk, şu öýden bizi göçürmekçi bolýam aga diýerler saňa. Hany, meniň gözüme dogry seret... – diýdim.

– Men ogrumy, ogry dälmi, hazır görersiň! – diýip, ol edil öz öýünde däldirin öýtmän çem gelen zady dörüşdirmäge başlady, göwnüne ýaran zatlary bir ýere üýşürişdirdi.

– Indi bu otagy ýatakhana edipsiñiz-ow! Öňki eýeleri muny myhmanhana hökmünde ulanýardylar. Olardan öñem şonuň ýalydy – diýip, ol öz işi bilen meşgul bolup ýörkä hüñürdedi.

– Ogrulyk edýäniňi bilýäňmi sen, şonuň üçinem aýdylmaly ýerine aýtmaly bolaryn, düşündiñizmi? – diýip, men haýbat atyp gorkuzjak boldum.

– Eliňden geleniňi et, özem eglenme! – diýip, ol goşlarymyzy agdar-düňder edip ýörşüne arkaýyn jogap berdi: – Ýone bir haýş: olara menden salam aýdarsyň, bolýamy? – diýip, sözünüň üstüni ýetirdi.

– Polisiýa uçastogyna baryp gelýänçäm gaçyp gidersiň ahyryny?

– Gitmen!

– Öwlüýä kessim, gaçarsyň! Öýümdäki ähli zadymy alyp, ýoguňy çekersiň. Şonuň üçinem öňürti seni gowuja daňaýyn, onsoň polisiýa uçastogyna gidip aýdyp geleýin. Şuny niçik görýäň?

– Kömek ediň-ä! Kömek ediň! – diýip, aýalym hem öz borjuny berjaý etmek üçin gygyryp galdy.

Kwartalymyzyň adamlary çozusyp geldiler. Göräýmäge kömege gelene-de meňzeýärdiler, öýümiziň işigini alşyp durduclar. Olar hiç zada geň galanokdylar, käbirleri bolsa ogry bilen köne tanyşlary ýaly arkaýyn gürrüň edýärdiler, ondan saglyk ýagdaýynyň, işleriniň niçikdigini soraýardylar we ş.m. Ogry bolsa gorky-ürküni bilmän, henizem goşlarymyzy döküşdirip, özüne geregräk zatlary gözläp ýordi.

– Eziz goňşular, gaýrat ediň, şu ogryny daňmaga kömek ediň! Men häzir gidip, bölüme habar etjek! – diýdim.

Goňşularymyň biri:

– Aý, ony özüň gowy bilýäň, ýöne munyň biderek azap bolarmyka öýdýän – diýdi.

Haýran galdym. Nirä gelipdiris? Aýalym bir ýerden ýüp tapyp geldi, bu ýüpde öň kir serýärdik. Ogry garşylyk görkezmedi. Ony pugta daňyp, otagyň birine dykdyk. El-aýagyny daňyp, daşyndan gulplap, aýalym ikimiz polisiýa bölümne ylgadyk. Aýalym komissara bolan işleri birin-birin gürrüň berdi. Komissar onsoň bolan işleri birin-birin gürrüň berdi. Komissar onsoň adresimizi sorady. Bize aýtdyk.

– Hä-ä-ä, wah, şol öými asyl? – diýip, ol geň galyp sorady.

– Hawa, şol öý! – diýip, men jogap berdim.

– Wah, ol öý bize degişli däl-dä! Ol biziň raýonymyzyň serhedinden daşarda ýerleşýär, agam.

– Onda biz näme iş etmeli? Görgülini biderek daňypdyrys-da, şeýlemi? – diýdim.

– Bir öý ýokarrakda bolaýan bolsaňyz, biziň raýonymyza

girerdiňiz. Onda biz bu iş bilen meşgullanardyk.

– Bizden sag tarapky öý boş däl ekeni-dä, oňa biz günükärmi näme?!. – diýip, aýalym saklanyp bilmän aglamjyrady.

Görüp otursak, biziň göçüp baran öýümiz edil iki raýonyň serhedinde ýerleşýän eken, şonuň üçinem bu öye göz-gulak bolmak dürlü polisiýa uçastoklaryna dahylly eken.

– Siziň öýüňiz, hany görevin, haýsy nomerli uçastoga degişlikä? – diýip, komissar biziň yüz tutmaly uçastogymyzyň nomerini aýtdy.

Onuň salgy beren bölümü gaty uzakdady. Ol ýere barýançak mazaly daňam agardy. Baryp, bolşy-bolşy ýaly aýtdyk. Ol taýda-da nineräkde ýasaýanymyzy soradylar.

Bizem şeýle-şeýle diýip, adresimizi aýtdyk.

– Hä-ä-ä, ol öý diýseňizläň! – diýip, poliseýleriň biri aýtdy.

– Hawa, şol öý bolmaly.

– Wah, agasy, birje öý aşakda bolanlygynda, şol öý bilen biz gyzyklanaýmaly ekenik. Yöne siziň jaýyñyz raýonymyzyň serhedeninden daşda galýar.

– Waý-waý-eý! – diýip, aýalym aýtdy: – Ol adamy biz gaty bek daňyp gaýtdyg-a!

Onsoň men:

– Indi biziň öýümiz haýsy uçastoga degişli bolýa? – diýip soradym.

– Siziň öýüňiz žandarm uprawleniýesine garaşly. O ýerik howpsuzlyk bölümü gatyşmaýar. Siz žandarm uçastogynajyk yüz tutuň, bolýamy!

Aýalym ikimiz ýene boýnumyzy sallap, ýeňsämizi tüňnerdiň ýola rowana bolduk. Emma ol birden maňa «dur» diýdi:

– Náme diýsene, ilki öýe bir sowlaly, birdeb o betbagt ölen bolaýmasyn?

Elbetde, aýalym mamla, her iş bolsa bolaýmaly, kim bilyär. Ajyndan hem ölüp biler, ganynyň doňup, heläk bolmagy hem ahmal, sebäbi onuň daňylyşy gaty berkdi. Ogryny tutduň, taň etdiň. Üstesine ýene ganhor hem boljakmy ahyry! Öye gitdik. Gelsek, ogry şo-ol goýup gidişimiz ýaly güýlungije ýatyr.

– Ýagdaýlar niçik? – diýip, men ondan soradym.

– Gül ýaly welin, birazajyk ajykjak bolýan – diýip, ogry

derdini aýtdy.

Aýalym oña iýer-içer ýaly zat getirip berdi. Emma näme diýip, näme aýdarsyň, öýde noýbadan başga hiç zat ýok bolsa nädersiň, ogram asyl noýba iýmeýän eken. Onsoň aýalym etek alty, ýeň ýedi bolup, etçiň ýanyna ylgap, bäs-alty sany bifşteks alyp geldi-de, derrew gowrup, ogryň agzyna tutup berdi. Ondan soň žandarm uçastoguna arz etmäge gitdik. Ähli bolan işleri bolşy-bolşy ýaly edip aýtdyk. Žandarmeriýanyň naçalnigi öýümiziň nirdeligini sorady. Adresimizi aýtdyk.

– Hä-ä-ä... Wah, şol öýmüdi? – diýip, ol gen galyp sorady.

Hawa, biziň öýümizi uly il bilýän eken.

– Siziň öýüňiz žandarm uçastogyna girmeyär, ol polisiýa bölümne garaşly – diýip, žandarmeriýanyň naçalnigi edil şanık döwen ýaly edip aýtdy.

– Nätdiň-äý, jenap! – diýip, men azm urup aýtdym. – Bu nähili boldugy bolýa? Biziň şo taýdan gelşimiz ahyryn! O taýda bize žandarm uçastogyna baryň, siziň öýüňiz şolara degişli diýdiler, sizem beý diýyäňiz, heý beýle-de bir zat bormy? Ýeri, indi biz nirä yüz tutmaly? Biziň öýümize kim äñetmeli? Kimem bolsa biri seretmeli dälmi näme? Hökman bir ýere dahyllı bolmaly ahyryn.

Žandarmeriýanyň başlygy bir köne kartany çykaryp:

– Heý, kartadan başyňyz çykýamy? – diýip sorady. – Ine, görün, bu taýda suw prowodynyň diňi bar. Ine bu baýyr hem 208 metr diýlip bellenipdir. Biziň žandarm uçastogymyzyň serhedi hem ine şu ýerden geçýär. Eger siziň ýasaýan öýüňiz iki metr demirgazyk-gündogarda ýerleşen bolaýanda, bize degişli boljak ekeni.

– Başyňa doneýin, eziz agam! Indi şu iki metriňem gürrüňini edýäňizmi? Iki metr dagy biderek dälmi ahyryn?

– O nähili biderek bolýamyşyn? Siz üçin, elbetde, biderekse-de biderekdir, ýöne onuň nähili uly manysynyň bardygyny özümüz gowy bilyäs!

Ol kartany dürtekläp, ýene düşündirip ugrady:

– Ine, görün, siziň öýüňiz nirede ýerleşýän eken? Edil ol žandarm uçastogy bilen milisiýa bölümünüň ikisiniň serhet aralygynda ýerleşýän eken. Indi düşdüňiz gerek? Dogry,

bagçylyk iki ýarym metr dagy biziň raýonymyza süsňäp girýän eken, ýöne ogurlygyň bolan ýeri bagçylykda däl ahyryny.

Ýene polisiýa uçastogyna gitmekden başga alaç galmadı.

– Ýöne öňürti öye baryp, ogryny görüp gideli. Hudaýjan, ölmədik bolsa-da biri, öläýse, şonda bardyr işimiz! – diýip, aýalym ýüregindäkini aýtdı.

Öye geldik.

– Ýagdaýyň niçik? – diýip, ogrudan soradı.

– Suwsuz ölüp barýan, çaltrak suw beriň! – diýip, jogap berdi.

Suwdan ganandan soñ bolsa:

– Eşitdim-eşitmedim diýmäň, azatlygyma hyýanat etdiňiz diýip arz ederin. Hakyňyz ýok! Boşadygym, sizi suda bererin! – diýip, haýbat atyp başlady.

– Wah, inim jan, nä gürrüň edýäň – diýip, men onuň diýenine hä berdim. – Biz näme iş etmeli? Biziň öýümiziň haýsy raýona degişlidigi anyklananok, şonuň üçinem seni nirä aýtmalydygyny tapamzok. Heý, şunuň ýaly hudaýgargan ýerdenem bir jaý gurarlarmy, iki uçastogyň arasy – tüýs «iki aralyk iç ýakan» diýilýänleri-dä?

– Häli aýtmadımmý size? Iň gowusy, meni boşadyň, ýogsam azatlygyma el garanyňz üçin suddan-suda entederin. Gaty heläk ederin!

– Agşama çenli ýene bir sapar polisiýa baryp gelmäge rugsat et – diýip, men özelenip haýış etdim.

– Elbetde, gidip bilersiň. Ýone aljak galaň bolmaz, şonam aýdaýyn. Bujagaz işlere gaty beletdiris. Olar ilki siziň öýüňiziň haýsy raýona degişlidigini anyklarlar, ýa-da bolmasa, uçastoklaryň serhedini üýtgetmeli bolar. Şoňa deňiç eliňden geljek zadyň ýokdugyny aýdýan.

Biz onsoň ýene polisiýa tarap gitdik. Polisiýanyň naçalnigi hem karta çykaryp:

– Serediň ine – diýdi. – Žandarm uçastogynyň serhedi ine şu ýerden geçýär, görýäňizmi? Bagçylyk žandarmeriýa girýär. Şeýlelikde, siziň ýasaýan öýüňiziň bir bölegi-hä bize degişli, beýleki bölegem žandarmeriýa degişli.

– Ýatylýan ottag edil siziň uçastogyňza girýä. Ogurlygam şo ýerde edildi! – diýdim.

– Dogry, ýone muny anyklamaly bolar – diýip, polisiýanyň naçalnigi garşylyk görkezdi. Üstesine-de ogry asmandan inen däldir ahyryn, ol bu ýere aralaşjak bolsa, hökman bagçylygyň içinden gelen bolmaly. Bagçylyk bolsa, belli bolşy ýaly, žandarmeriýanyň uçastogynyň çyzygyna girýär. Umuman aýdanda, bu işi biz ýaňy görmeli däl. Munuň bahym aralykda çözülmegi ahmal. Siziň öýüñizi nirä goşmaly bolsa – goreris, onsoňam derňewe başlarys.

Şeýdip öye hiç bir iş bitirip bilmän gaýdyp geldik. Yene şol sag tarapky goňşym äpişgeden:

– Başyňza düşen külpete gynanýandygymyzy aýdýan. Hernä düzelisip gitsin-dä, size ogry giripmiş diýýäler – diýip gygyrdy.

– Hä, girdi – diýip, jogap berdim.

– Şo öýde hiç kimem ýaşabilmez. Sebäbi gaty arzan berýärler. Eýesi görgülem ýaşap bilenok; kireýine ýasaýan adamam tapanok. İki metr aňryk süýşürjegem bolup synanyşdy. Şo wagtam siz gabat gelip, size berdi.

– Siziň bu ýerde hiç günäñiz ýok – diýip, gojanyň aýaly hem gürrüne goşuldy. – Günä öýüň eýesinde, bar günä şonda! Öý gurunýarkalar suwunam, elektriginem, gaz prowodynam, alynky eýwanynam göz öňünde tutýarlar, haýsy raýona girjekdikleriniň bolsa pikirinem etmeýärler. Heý, goni iki sany poliseý uçastogynyň aralygynda-da bir jaý salarlarmy? Akmak diýerler olaýa!

Näme iş etmeli ahyry? Jaýy taşlap-ha gidip biljek däldik, sebäbi bir ýyllyk kärende tölegini öňünden beripdik. Öye gelip, ogryny güýlen ýüpümizi çözduk. Ogry zaňnar utanman, haýa etmän biziň bilen bir stoluň başyna geçip oturyp, biz bilen bileje aşsam naharyny iýdi. Soňam hoşlaşyp:

– Häzirlikçe sag oturyň, ýene gelerin – diýip, çykyp gitdi.

Indi eýýäm bir däl, telim ogry biziň öýümiziň hemişelik müşderisi. Kwartalymyzyň olary tanamaýan adam ýok. Özümizem olař bilen arkalaşyk edip başladyk. Agzymyzy bir edip, başga, ýat ogrulardan öýümizi gorap saklaýarys. Beýleki ogrularnyň şeýdip içini ýakýarys. Ölmän gezip ýörsek, neneň-niçik bolar bu zatlar, görübereris-dä. Ya-ha şertnamaň möhleti dolýanca şu

öýde sekiz bolup, ýagny alty ogry, bizeм iki adam bolup ýaşabereris, ýa-da bu öyi ahyry bir raýona berkiderler-dä. Ana şonda ogrularы gapjap, aýdylmaly uçastogynajyk aýdarys. Ýone birek-birek bilen şeýle bir öwrenişipdiris welin, şunuň ýaly iş edýärler diýip ýamanlamaga, arz etmäge biziñ-ä indi dilimizem barjak däl, sebäbi olaram kireýiň ep-esli bölegini çekisýärler. Mugt ýaşanoklar.

Eziz NESIN,
türk ýazyjysy.

Terjime eden: Kemal YKLYMOW. Satiriki hekaýalar